

Kastamonu Üniversitesi Öğrencilerinin Ekonomi Okuryazarlığı¹

Serkan DİLEK
Doç. Dr., Kastamonu Üni. İİBF İktisat
Serkan.dilek@gmail.com
Orhan KÜÇÜK
Prof. Dr., Kastamonu Üni. Uluslararası Tic ve Lojistik
orhank@kastamonu.edu.tr
Ali ELEREN
Prof. Dr., Çalışma Ekonomisi
aeleren@kastamonu.edu.tr

Öz

Ekonomik gelişmeleri ve bu gelişmelerin etkilerini yorumlayabilme yeteneğine ekonomi okuryazarlığı denilmektedir. Ekonomi okuryazarlığı sayesinde rasyonel bireyler dünyayı ve ekonomi politikalarının sonuçlarını doğru biçimde idrak edebileceklerdir. Bu da onların doğru iktisadi kararlar almalarına yardımcı olacaktır. Bu çerçevede çalışmamızda, daha önceki akademik çalışmalarda geliştirilen ölçekler yardımıyla Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığının ölçülmesi amaçlanmıştır. Kastamonu merkezde bulunan Fakülteler, yüksekokullar ve Meslek Yüksekokulunda toplam 428 öğrenciye anket uygulanmıştır. Hipotezlerimizi test etmek ve faktör analizi uygulamak suretiyle ekonomi literatürüne katkı sağlayacak biçimde dikkat çekici sonuçlara ulaşılmıştır. Sonuçlara göre öğrenciler ekonomi okuryazarlığı konusunda yeterlidir ve kendilerine güvenmektedirler. Fakat daha yapmaları gerekenler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi Okuryazarlığı, Ekonomi Eğitimi, Ekonomi Öğretimi, Ekonomi

Economic Literacy of Kastamonu University Students

Abstract

The ability to interpret the economic developments and the effects of these developments are defined as economic literacy. By the help of economic literacy, rational individuals can understand world economy, the results of economic policies. This will help them to make right economic decisions. In this regard we aimed to measure economic literacy of Kastamonu University Students by using scale that was developed in earlier researches. We conducted survey to 428 students in Faculties, High Schools and Vocational School in Kastamonu centre. We tested our hypotheses and applied factor analysis so that we reached remarkable results which can contribute to literature. According to results students are sufficient in economic literacy and trust themselves, however they have to do more in improving their skills.

Keywords: Economic Literacy, Economic Education, Teaching of Economics, Economy.

¹ 22-23 Eylül 2016 tarihinde Uşak'ta düzenlenen Scientific Cooperation For Future International Conference'ta sunulan bildirinin düzenlenmiş halidir.

1. Giriş

Geleneksel iktisat teorisi bireylerin rasyonel olduğunu ve tam bilgiye sahip olarak rasyonel kararlar verip fayda ve kârlarını maksimize ettiklerini belirtmektedir. Bu yolla kurulan modeller iktisadi çalışmaların daha rahat yapılmalarına imkan verebilmektedir. Ancak bunun ne derece olduğu çeşitli iktisatçılarca eleştirilmektedir. Üstelik giderek gelişen finansal piyasalar, küreselleşme ve hızla dayalı yeni ekonomi bireylerin doğru kararlar vermesini daha da zorlaştırmaktadır.

Eğitim sisteminde kalite diğer bir ifadeyle ulusal ve küresel rekabet için gerekli standartlara ulaşılması temel amaçlardan biridir (Eleren, 2007:4). Eğitim, kişilerin davranışlarını ve kararlarını etkileyerek tüm ekonomiyi olumlu yönde etkileyebilir. Örneğin; başarılı girişimcilik eğitimi sayesinde kişilerin yeni girişimler açması ve ekonominin gelişmesi sağlanabilir (Akın ve Demirel, 2015; Solmaz vd. 2014). Gümüş vd. (2016) girişimcilik eğitimlerinin devam etmesi ve yaygınlaşmasının toplumdaki girişimcilik eğilimini güçlendireceğini ortaya çıkarmıştır. Başarılı ekonomi eğitimi sayesinde ise bireyler kıt kaynaklarını etkin biçimde değerlendirebilir, sınırsız ihtiyaçlarını karşılamakta daha isabetli davranışlar sergileyebilirler. Böylece ekonomi topyekun olumlu yönde etkilenebilir. Yapılan akademik çalışmalar eğitim yatırımları ile ülkelerin ekonomik büyümeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmaktadır (Yardımcıoğlu vd. 2014). Ekonomi okuryazarlığı ise ekonomi eğitimi sayesinde elde edilebilir ve ekonomi bilgisinin bir göstergesidir.

Ekonomi Okur-yazarlığını NCREL (2003) (akt:Gerek ve Kurt, 2011:60) "ekonomik problemlerin yorumlanması ve çözüme kavuşturulmasında farklı seçenekleri gözden geçirme, maliyet ve karları tanıma, ekonomik koşullardaki ve kamusal politikadaki değişimlerin sonuçlarını inceleme, ekonomik verileri toplama ve organize etme, kar ve maliyetleri tartma yeteneği" olarak ele almıştır. ABD'de yapılan çalışmalar yetişkinlerin ekonomiyi iyi anlama ve yorumlama yeteneklerinin önemini bildiklerini göstermektedir (Lusardi ve Mitchel, 2007). Buna karşın çoğu başarılı yatırım yapma, finansal araçların getirisi vb konularda bilgi sahibi değildir (Lusardi, 2006:2).

Ülke ekonomisi açısından ekonomi okuryazarlığının taşıdığı öneme karşın İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri hariç çoğu yüksek öğretim kurumunda ekonomi eğitimine yeterince önem verilmemektedir (Gerek ve Kurt, 2011:62). Ekonomi okuryazarlığının düşüklüğünün sadece Türkiye'nin değil diğer gelişmiş ülkelerin de sorunu olduğu 2008 Küresel ekonomik krizde ortaya çıkmıştır (Mercan vd.2012). Küreselleşme, finansal piyasaların gelişmesi, ekonomik yapının daha karmaşık hal alması ekonomi okuryazarlığının daha önemli hale gelmesini sağlamıştır. Ekonomi okuryazarlığının olmaması nedeniyle alınan yanlış finansal kararlar sadece birey değil toplum refahını olumsuz etkileyecektir.

Bu çalışmada Kastamonu Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı araştırılmıştır. Öncelikle ekonomi okuryazarlığı ve ekonomi bilgisinin önemi ele alınacak, literatür incelenecektir. Daha sonra ise Kastamonu Üniversitesi'nde yapılan ampirik çalışma ve çalışmanın sonuçları ele alınacaktır.

2.Ekonomi Okuryazarlığı

Ekonomi okuryazarlığının en genel tanımı ekonomik gelişmeler ile onların etkilerinin yorumlanabilme yeteneği olarak ele alınabilir (Gerek ve Kurt, 2008). Ekonomi eğitimi ve temel ekonomi bilgisinin bireylerin yatırım, tasarruf, emeklilik planlaması, kredi ve diğer finansal kararlarında önemli rol oynadığı görülmektedir (Lusardi ve Mitchell, 2007; Lusardi 2006). Güncel yaşamda bireylerin hangi kredi kartını ne zaman kullanacağından ne kadar tasarruf yapacağı, tasarruflarını nasıl değerlendireceği, ne kadar krediyi ne zaman alacağı gibi kararlar önem arz etmekte ve doğrudan ekonomi okuryazarlığı ile ilgili olmaktadır. Literatürde finansal okuryazarlık ile ekonomi okuryazarlığı arasındaki ayırım net olarak yapılmamış; kimi zaman bu iki kavramın aynı anda kullanılmıştır.

Çeşitli devletler vatandaşlarının bireysel finansal planlaması, özel firmalar ise çalışanlarının emeklilik sonrası rahat yaşamaları için çeşitli ekonomi eğitimleri verdikleri görülmektedir (Lusardi, 2006). Rasyonel bireylerin yatırım kararlarını verirken yeterli finansal ve ekonomik bilgi donanımına sahip olup olmadıkları çeşitli akademik çalışmalarla araştırılmıştır (Van Rooji vd. 2007). Ekonomi okuryazarı olmayan bireylerin emeklilikleri için daha az yatırım yaptıkları, daha az bilinçli davrandıkları ve finansal yeniliklerden daha az faydalandıkları ortaya çıkarılmıştır (Lusardi ve Mitchell, 2007; Altıntaş, 2009). Akademik çalışmalarda kurulan modeller insanların emeklilik için yaptıkları tasarruf kararlarının ekonomi okuryazarlığına bağlı olduğunu ortaya çıkarmıştır (Lusardi ve Mitchell, 2005). Bu nedenle bireysel emeklilik vb ekonomik kararlarda bireylerin temel ekonomi ve finans eğitimi aldıktan sonra finansal yatırımlarının muhtemel sonuçlarından sorumlu tutulmaları daha adil olacaktır (Altıntaş, 2009). Ekonomi okuryazarlığında ortaya çıkan eksiklik tüketici kredi borçlarının artmasına neden olduğu akademik çalışmalarla ortaya çıkarılmıştır (Gutnu ve Cihangir, 2015:416). Bu nedenle ekonomi okuryazarlığını geliştirmeye yönelik eğitim müfredat ve programlarının hazır hale getirilmesi ve uygulanması gereklidir.

Van Rooji vd. (2007) ise bireylerin ekonomi okuryazarlığının kısıtlı olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Lusardi ve Mitchell (2005:8-9) finansal okuryazarlığın kökene göre (beyaz, siyah ve Hispanik) farklı sonuçlar verdiğini bulmuştur ki bunun nedeni beyaz, siyah ve Hispanikler arasında okullaşma oranının farklılığıdır. Üniversiteye gidenlerin genelde ekonomi okuryazarlığı daha yüksektir ve fırsat eşitsizliği nedeniyle üniversiteye gidemeyen kesimler (Siyah ve Hispanikler) bu nedenle daha düşük ekonomi

okuryazarlığına sahiptir. Ayrıca cinsiyetin de ekonomi okuryazarlığı açısından önemli bir faktör olduğu yolunda bulgular vardır. Lusardi ve Mitchell (2011:10) bayanların daha zayıf ekonomi okuryazarı olduğu ve hatta kendilerine bu konuda daha az güvendiklerini bulmuştur.

Chen ve Volpe (1998), 924 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin ekonomi ve finansal okuryazarlık açısından yeterli olmadıklarını bulmuşlardır. İktisat okumayanlar, bayanlar, 30 yaşından gençler ve düşük iş deneyimine sahip olanların soruları daha düşük puanla bildikleri ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı konusunda yeterli olmadıkları için hatalı kararlar almaları topluma bir maliyet yüklemektedir. Örneğin; bireyler finansal gelecekleri hakkında endişelendikleri için daha düşük verimlilikle çalışmışlardır. Lusardi vd (2010) yaptıkları çalışmada benzer bir sonuç bulmuşlardır ve yetişkinlerin 1/3'ünden daha azının faiz oranları, enflasyon ve risk çeşitlendirmesi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını ortaya çıkarmışlardır. Yapılan incelemelerde bireysel emeklilik sistemine katılan katılımcıların yeterli ekonomi okuryazarlığına sahip olmadıkları ortaya konmuştur (Altıntaş, 2009:153). Eğitim, ekonomi okuryazarlığını olumlu yönde etkiler (Huston, 2010:309) ama ekonomi ve finans hakkında verilen eğitimlerin akrabaları kapsamı durumunda sadece bireylere verilmesine oranla daha etkili olduğu ortaya çıkarılmıştır (Lusardi vd. 2010:22). Bazı ekonomik çalışmalarda eğitimin ekonomi okuryazarlığına dikkate değer önemli bir etkisi olmadığı yolunda bulgulara sahip akademik araştırmalar da mevcuttur (Huston, 2010:309).

Ekonomi okuryazarlığının yeterli olmamasının bir diğer sonucu da bireylerin yatırım kararı tercihleridir. Profesyonel katılımcılar uzun dönemli yatırımlarında genelde riskli ve değişken getirili tercihlere yönelmektedir. Çünkü kısa vadede bir zarar söz konusu olsa bile yatırım döneminin uzunluğu nedeniyle bu kaybın telafi edilmesi mümkün olmaktadır. Ancak Bireysel emeklilik sistemlerine 10, 20 hatta 30 yıl dahil olan yatırımcıların bile çoğunluğunun Kamu borçlanma senetleri gibi sabit getirili varlıklara yöneldikleri görülmektedir. Oysa Sermaye piyasaları (Borsa) uzun dönemli yatırımlar için daha doğru bir tercih olabilir (Altıntaş, 2009:154). Borsada veya doğrudan firmalara doğrudan ortak olmak suretiyle yapılan yatırımlar, faiz getirili finansal araçlara göre ülke ekonomisi açısından daha faydalı olacaktır.

3.Yöntem

Ölçek Gerek ve Kurt (2011)'den alınmıştır. Araştırmanın anakütlesi Kastamonu Üniversitesi'nin Kastamonu merkezinde öğrenim gören öğrencileridir. Araştırmanın yapıldığı 1-31 Aralık 2015 tarihleri arasında Kastamonu merkezde öğrenim gören 16.890 Lisans ve Ön lisans öğrencisine ulaşmanın zorluğu nedeniyle örneklem oluşturulmuştur. Örneklem oluşturulurken fakültelerin toplam öğrenci sayısı içinde yüzde payları

dikkate alınarak kota uygulanmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak 450 adet anket doldurulmuştur. Ancak eksik veya yanlış doldurulan anketler elenmiş ve 428 adet anket değerlendirmeye alınmıştır. Küçük (2016:95)'e göre 50000 kişilik bir evren için 381 kişilik örneklem büyüklüğü %5 anlamlılık düzeyinde yeterlidir. Akademik birimlerin toplam öğrenci içindeki payları ile anket uygulanan öğrenciler arasındaki payların birbiri ile uyumlu olduğu Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Örneklem ve Akademik Birim Kotaları

Fakülte	Öğr. Sayısı	Toplam Öğrenci sayısı içinde yüzdesi	Anket uygulanan öğrenci sayısı	Toplam Anket uygulanan öğrenci sayısı içinde %
Kastamonu Meslek YO.	5114	%30.27	125	%29.20
Eğitim Fak.	3220	%19.06	86	%20
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	1971	%11.66	50	%11.68
İlahiyat Fak.	1067	%6.32	28	%6.54
İletişim Fak.	951	%5.63	23	%5.37
Orman Fak.	299	%1.77	8	%1.87
Turizm Fak.	625	%3.70	16	%3.74
Beden Eğitimi ve Spor YO	841	%4.98	22	%5.14
Fen ve Edebiyat Fak.	1330	%7.87	34	%7.94
Fazıl Boyner Sağlık YO.	881	%5.21	22	%5.14
Mühendislik ve Mimarlık Fak.	539	%3.19	14	%3.27
Su Ürünleri Fak.	12*	<%0.01	0	0
Güzel Sanatlar	40*	%0.02	0	0
Toplam	16.838	%100	428	%100

*Örnekleme alınmamış fakülteler.

Anket soruları hazırlanırken Gerek ve Kurt (2011) çalışmasında kullanılan ölçekteki sorular ele alınmıştır. Bu sorulardan 10 tanesi elenmiş ve geriye kalan 28 tanesinden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Ölçekte beşli Likert

(1:Kesinlikle Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum 3:Ne katılıyor ne katılmıyorum, 4:katılıyorum, 5:kesinlikle katılıyorum) kullanılmıştır. Sorular katılımcıların ekonomi hakkında bilgilerini ölçmeye yönelik değil ama ekonomi okuryazarlığı konusunda kendilerine olan güveni ölçmeye yöneliktir. Anket formunun ilk kısmı demografik özelliklere aittir. Demografik özelliklere ait sonuçlar Tablo 2’de özetlenmiştir.

Tablo 2.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Bayan	218	%50.9
Bay	210	%49.1
Toplam	428	%100
Yaş	Frekans	Yüzde
<18	40	%9.3
19-20 Yaş	293	%68.5
21-22 Yaş	84	%19.6
>23 yaş	11	%2.6
Toplam	428	%100
Medeni durum	Frekans	Yüzde
Bekar	415	%97
Evli	13	%3
Toplam	428	%100

Demografik Özellikler

4.Bulgular

Öncelikle veri setinin tanımlayıcı istatistikleri incelenmiştir. Ölçekte kullanılan sorulara ait frekans dağılımları ve betimleyici istatistikler (Ortalama, Skewness ve Kurtosis) Tablo 3’de verilmiştir. Soruların güvenilirliği için Cronbach Alpha testi yapılmış ve 0.751 değeri bulunmuştur. Küçük (2016:232)’e göre ölçek 0.60 ile 0.80 arasında kaldığı için oldukça güvenilirdir. Sorular hazırlanırken yararlanılan Gerek ve Kurt (2011), ölçeğin güvenilirliğini ölçmüş ve güvenilir olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Tablo 3. Betimleyici İstatistikler

S	Soru	Frekanslar	Ort.	Skew.	Kurt.
---	------	------------	------	-------	-------

		1	2	3	4	5			
S1	Kar ve Maliyetler arası farkı anlayabilirim.	8	24	67	195	134	3.99	-0.961	0,852
S2	Genel Tüketim harcamalarımı gelirime göre düzenleyebilirim.	2	34	84	195	113	3.89	-0.603	- 0.127
S3	Parasal Kaynaklarımı değerlendirerek akılcı (rasyonel) tercihler yapabilirim.	1	35	76	204	112	3.91	-0.627	- 0.105
S4	Sunulan hizmetleri ekonomik açıdan değerlendirebilirim.	5	26	106	194	97	3.82	-0.564	0.151
S5	Üretici ve tüketici arasındaki etkileşimin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.	13	54	166	159	36	3.35	-0.329	- 0.028
S6	Malın azalmasının veya fazlaşmasının piyasa fiyatlarına etkisini yorumlayabilirim.	15	48	162	168	35	3.37	-0.438	- 0.123
S7	Enflasyon Oranlarındaki değişimin ne ifade ettiğini anlayabilirim.	13	47	176	163	29	3.35	-0.396	0.211
S8	Faiz oranlarının Piyasaya etkisini anlayabilirim.	13	50	186	143	36	3.32	-0.237	0.088
S9	Ekonomi Politikalarının fayda ve maliyetlerini değerlendirebilirim.	10	36	173	156	53	3.48	-0.265	0.092
S10	Küçük, orta ve büyük ölçekte işletmelerin ekonomik rollerini anlayabilirim.	7	37	175	168	41	3.46	-0.253	0.148
S11	Dış Ekonomik Gelişmelerin ülke ekonomisine yansımalarını değerlendirebilirim.	6	40	130	184	68	3.63	-0.398	- 0.120
S12	Bir malın fiyatı aşırı yükselirse yerine aynı faydayı sağlayan daha düşük fiyatlısını alırım.	10	41	97	183	97	3.74	-0.634	- 0.027
S13	Ulusal, Finansal kaynakların ekonomiye etkisini anlayabilirim.	11	35	133	205	44	3.55	-0.636	0.494
S14	Tercih edeceğim Ürüne karar verirken ihtiyacımı göz önünde bulundururum	2	27	81	204	114	3.94	-0.642	0.109

S15	Döviz ve Altın fiyatlarında meydana gelen değişimin nedenlerini yorumlayabilirim.	9	51	157	164	47	3.44	-0.281	-	0.146
S16	Kredi kartı kullanırken ödeme gücüne göre harcama yaparım.	3	42	83	197	103	3.83	-0.605	-	0.166
S17	Ürünlerin tüketicilere ulaşma sürecinin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.	6	34	120	206	62	3.66	-0.532	0.230	
S18	Tüketeceğim Ürüne karar verirken fiyat-fayda ilişkisini göz önünde bulundururum.	10	26	102	220	70	3.73	-0.789	0.838	
S19	Taksitlendirme yaparken gelirim göz önünde bulundururum.	15	17	115	201	80	3.73	-0.807	0.924	
S20	IMF politikalarının ekonomi üzerindeki etkisini tartışabilirim.	14	50	165	163	36	3.37	-0.382	0.061	
S21	Döviz fiyatlarındaki değişimin ihracat ve ithalat üzerindeki etkisini yorumlayabilirim.	10	47	166	170	35	3.40	-0.358	0.094	
S22	Ekonomik Krizlerin işsizlik üzerinde yarattığı etkileri yorumlayabilirim.	8	34	134	205	47	3.58	-0.558	0.402	
S23	Gelir dağılımı ve ekonomi ilişkisini anlayabilirim.	13	27	132	201	55	3.60	-0.671	0.653	
S24	Ürün satın alırken marka yerine kalitesine bakarım.	9	21	92	172	134	3.94	-0.798	0.428	
S25	Rekabetin ekonomik sonuçlarını anlayabilirim.	5	14	115	180	114	3.90	-0.520	0.154	

Tablo 3’de çıkan sonuçlara göre soruların ortalamaları 3.32 ile 3.99 arasında değişmektedir. En yüksek ortalamalara sahip sorular S1, S2, S3, S14, S24 ve S25 sorularıdır. Bu durumda katılımcıların genelde kar ve maliyet arası farkı anlayabildiği, genel tüketim harcamalarını gelirine göre düzenleyebildiği, Parasal kaynaklarını değerlendirerek akılcı tercihler yapabildiği, tercih edeceği ürüne karar verirken ihtiyacını göz önünde bulundurduğu, ürün satın alırken kalitesine baktığı, rekabetin ekonomik sonuçlarını anlayabildiği veya en azından bu konularda kendilerine güvendikleri yorumu yapılabilir. Diğer yandan S5, S6, S7 ve S20 soruları ise en düşük ortalamalara sahiptir. Bu durumda katılımcıların üretici ve tüketici arasındaki etkileşimin fiyatlara nasıl yansıdığı, Malın azalmasının veya artmasının piyasa fiyatlarına etkisi, enflasyon oranındaki değişimin etkileri, IMF politikalarının etkileri

konularında bazı eksiklikleri olduğu veya bu konularda kendilerine güvenmedikleri yorumu yapılabilir. Öte yandan tüm sorular için Skewness ve Kurtosis değerlerinin -1/+1 değerleri arasında oldukları görülmektedir. Tüm katılımcılar için ortalamanın ise 3.64 olduğu görülmektedir.

Küçük (2016) beşli likert ölçeklerde ortalamanın 1.00-2.33 (Düşük); 2.34-3.66 (orta) ve 3.67 üstü (yüksek) olmak üzere üç bölümde incelenebileceğini belirtmektedir. Buna göre soruları orta ve yüksek değerli olmak üzere iki ayrı biçimde inceleyebiliriz. Sorular ve sorulara ait ortalamalar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Orta ve Yüksek Değerli Sorular

Orta Değerliler (2.33-3.66)	Yüksek Değerliler (3.67 ve üstü)
S5. Üretici ve tüketici arasındaki etkileşimin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim. (3.35)	S1. Kar ve Maliyetler arası farkı anlayabilirim. (3.99)
S6. Malın azalmasının veya fazlaşmasının piyasa fiyatlarına etkisini yorumlayabilirim. (3.37)	S2. Genel Tüketim harcamalarımı gelime göre düzenleyebilirim. (3.89)
S7. Enflasyon Oranlarındaki değişimin ne ifade ettiğini anlayabilirim.(3.35)	S3. Parasal Kaynaklarımı değerlendirerek akılcı (rasyonel) tercihler yapabilirim. (3.91)
S8. Faiz oranlarının Piyasaya etkisini anlayabilirim. (3.32)	S4. Sunulan hizmetleri ekonomik açıdan değerlendirebilirim (3.82)
S9. Ekonomi Politikalarının fayda ve maliyetlerini değerlendirebilirim (3.48)	S12. Bir malın fiyatı aşırı yükselirse yerine aynı faydayı sağlayan daha düşük fiyatlısını alırım (3.74)
S10. Küçük, orta ve büyük ölçekte işletmelerin ekonomik rollerini anlayabilirim. (3.46)	S14. Tercih edeceğim Ürüne karar verirken ihtiyacımı göz önünde bulundururum (3.94)
S11. Dış Ekonomik Gelişmelerin ülke ekonomisine yansımalarını değerlendirebilirim. (3.63)	S16. Kredi kartı kullanırken ödeme gücüme göre harcama yaparım (3.83)
S13. Ulusal, Finansal kaynakların ekonomiye etkisini anlayabilirim. (3.55)	S18. Tüketeceğim Ürüne karar verirken fiyat-fayda ilişkisini göz önünde bulundururum (3.73).
S15. Döviz ve Altın fiyatlarında meydana gelen değişimin nedenlerini yorumlayabilirim.(3.44)	S19. Taksitlendirme yaparken gelirim göz önünde bulundururum (3.73)
S17. Ürünlerin tüketicilere ulaşma sürecinin fiyatlara nasıl yansıdığını anlayabilirim.(3.66)	S24. Ürün satın alırken marka yerine kalitesine bakarım (3.94)
S20. IMF politikalarının ekonomi üzerindeki etkisini tartışabilirim (3.37)	S25. Rekabetin ekonomik sonuçlarını anlayabilirim (3.90)
S21. Döviz fiyatlarındaki değişimin ihracat ve ithalat üzerindeki etkisini yorumlayabilirim (3.40)	
S22. Ekonomik Krizlerin işsizlik üzerinde yarattığı etkileri yorumlayabilirim (3.58)	
S23. Gelir dağılımı ve ekonomi ilişkisini anlayabilirim (3.60).	

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların genelde davranışlarına yönelik (düzenleyebilmek, yapabilmek, değerlendirmek, alabilmek, bulundurmak) sorulara yüksek değer verdikleri; anlamaya, yorumlama, tartışma ve yorumlamaya yönelik sorulara ise ortalama değer verdikleri görülmektedir. Oysa doğru ve rasyonel iktisadi kararları almak için öncelikle iktisadi gelişme ve olguları öncelikle doğru biçimde anlayarak yorumlamak gereklidir. Uluslar arası ticaret, sermaye hareketleri, döviz kurları konusunda doğru yorum yapamayan kişinin parasal kaynaklarını ne derece doğru değerlendirebileceği sorgulanmalıdır.

Sonraki aşamada veri setinin normalliği incelenmiştir. Kolmogorov-Smirnov testi (Sig:0,052) sonucunda verilerin normal dağıldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca Skewness ve Kurtosis değerleri de -1/+1 (Skewness: -0,230 ve Kurtosis:0,151) değerleri arasındadır. Bu nedenle parametrik hipotez testleri yapılabilmektedir. Bu durumda aşağıdaki Hipotez testleri yapılmıştır.

H1: Eğitim Görülen Fakülteye göre ekonomi okuryazarlığı farklıdır.

Veri setinin normal dağılması nedeniyle parametrik test olan One Way Anova tercih edilmiştir. Anova testi sonucunda gruplar arasında farklılık olduğu ortaya çıkmıştır (Sig:0,000). H1 hipotezi reddedilemez. Fakülteler arası ortalama, standart sapma ve standart hatalar aşağıdaki Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Fakülteye göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar.

Fakülte	Ortalamalar	Stand. Sapma	Stand. Hata
MYO	3,49	0,53	0,047
Eğitim	3,59	0,38	0,041
İİBF (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi)	4,39	0,24	0,035
İlahiyat Fak.	3,76	0,43	0,078
İletişim Fak.	3,72	0,53	0,11
Mühendislik	3,58	0,59	0,16
Orman	3,48	0,31	0,11
Turizm	3,49	0,62	0,15
Besyo (Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu)	3,12	0,50	0,10
Fen Edebiyat	3,45	0,35	0,06
Sağlık YO	3,75	0,33	0,07

Tablo 5’de görüldüğü gibi en yüksek ortalamaya İİBF öğrencileri, en düşük ortalamaya ise BESYO öğrencileri sahiptir. Varyansların homojenliği için yapılan Levene testi sonucunda varyansların homojen olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (sig:0,000). Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu ortaya çıkarmak için varyansların eşit olmadığı durumda kullanılan Tamhane’s T2 testi kullanılmıştır. Bu sonuçlara göre

- İİBF öğrencileri ile diğer fakülte öğrencileri ekonomi okuryazarlığı arasında %5 anlamlılık düzeyinde fark vardır.
- BESYO öğrencileri ile eğitim, iletişim, ilahiyat ve Sağlık Yüksekokulu öğrencileri ekonomi okuryazarlığı arasında %5 anlamlılık düzeyinde fark vardır.

Diğer bir deyişle İİBF öğrencileri ekonomi okuryazarlığı açısından diğer fakülte ve birimdeki öğrencilerin üzerindedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri ise ekonomi okuryazarlığı açısından diğer öğrencilerin altındadır.

H2: Yaş Grubuna göre Ekonomi okuryazarlığı farklıdır.

Veri setinin normal dağılması nedeniyle bu analizde de parametrik test olan One Way Anova tercih edilmiştir. Anova testi sonucunda gruplar arasında farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır (Sig:0,912). H2 hipotezi reddedilir.

Tablo 6. Yaş Gruplarına göre Ortalamalar, Standart Sapma ve Standart Hatalar

Yaş Grubu	Ortalamalar	Stand. Sapma	Stand. Hata
<18 yaş	3,6290	,09459	,09459
19-20	3,6304	,03167	,03167
21-22	3,6776	,05341	,05341
23 yaş üstü	3,6582	,16627	,16627

H3: Cinsiyete göre ekonomi okuryazarlığı farklıdır.

Veri setinin normal dağılması nedeniyle yine parametrik test tercih edilmiştir. Ancak bu sefer iki grup arası farklılık araştırıldığı için Independent Sample T test kullanılmıştır. Kadınların ekonomi okuryazarlığı ortalaması 3.67 iken erkeklerin ekonomi okuryazarlığı ortalaması 3.60’dır. Varyanslar homojen dağılmıştır (Sig:0,827). Test sonucu cinsiyete göre %5 anlamlılık düzeyinde ekonomi okuryazarlığı açısından anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya çıkarmıştır. (sig:0.196). Oysa Chen ve Volpe (1998) bayanları ekonomi okuryazarlığı açısından daha geride olduklarını bulmuştur.

H4: Medeni duruma göre ekonomi okuryazarlığı farklıdır.

Parametrik test olan Independent Sample T test tercih edilmiştir. Evlilerin ortalaması 3.51 iken bekarların ortalaması 3.64'dür. Varyanslar homojen dağılmıştır (Sig:0.001). Test sonucu medeni duruma göre %5 anlamlılık düzeyinde ekonomi okuryazarlığı açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkarmıştır (sig:0.581).

5. Tartışma

Bireylerin kaynaklarını doğru ve akılcı biçimde değerlendirmesi, israftan kaçınması, faydasını maksimize ederken gelirini çarçur etmemesi sadece bireyler açısından değil toplum açısından da önemlidir. Ekonomi yazarlığı yüksek olan bireylerin ise bu işleri daha kolay ve başarılı biçimde gerçekleştirebilecektir.

Çalışma İİBF öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı konusunda kendilerine daha fazla güvendikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Bunun nedeni İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde iktisat alanı derslerinin verilmesi olduğu düşünülmektedir. Lusardi ve Mitchel (2005) çalışmasının üniversite mezunlarının ekonomi okuryazarlığının daha yüksek olduğuna yönelik sonucu ile benzeşmektedir. Chen ve Volpe (1998) de üniversitede ekonomi dersi görmeyenlerin ekonomi okuryazarlığı açısından geride kaldıklarını ortaya çıkarmıştır. Ekonomi derslerinin ekonomi okuryazarlığını artıracığı, ekonomi okuryazarı bireylerin ise kaynakları daha az israf ederek fayda ve karlarını maksimize etmekte başarılı olacağı düşünülmektedir. Bu durumda üniversitelerde sadece İİBF değil diğer fakültelerde de Ekonomi derslerinin verilmesinin topluma pozitif dışsallık sağlayacağı görülmektedir.

6. Sonuçlar

Çalışmada Kastamonu Üniversitesi merkezinde bulunan fakülte ve akademik birimlerde okuyan öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı üzerine bir çalışma yapılmıştır. Sonuçlar genelde literatürdeki diğer çalışmaların sonuçlarını desteklemektedir. Ekonomi okuryazarı bireylerin kaynakları daha akılcı kullanarak israftan kaçınmaları topluma pozitif dışsallık sağlayacaktır. Bu açıdan ekonomi okuryazarlığının önemini ortaya serecek çalışmalar önem arz etmektedir.

Üniversite öğrencileri sorulara orta ve yüksek değerli cevaplar vermişlerdir. Bu sonuç üniversite öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı konusunda yeterli olduğunu veya en azından kendilerine güvendiklerini ortaya çıkarsa bile ekonomi okuryazarlığı konusunda daha alacakları mesafe olduğunu göstermektedir.

Sonuçlarda ekonomi eğitimi verilen İİBF öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı konusunda kendilerine daha çok güvendikleri ortaya çıkmıştır. Medeni durum, cinsiyet ve yaş gruplarına göre istatistiki açıdan önemli bir fark bulunamamıştır.

Kaynakça

- Akın, B. ve Demirel, Y. (2015). "Entrepreneurship Education and Perception Change: The Preliminary Outcomes of Compulsory Entrepreneurship Course Experience in Turkey". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 34, 15-26.
- Altıntaş, K.M. (2009). "Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okuryazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli". *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(9), 151-176
- Chen, H. ve Volpe, R.P. (1998). "An Analysis Of Personal Financial Literacy Among College Students". *Financial Services Review*. 7(2), 107-128.
- Eleren, A. (2007). "Eğitim Başarısının Artırılmasında Süreç Geliştirme Yöntemlerinin Kullanılması ve Bir Uygulama". *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*. IX(II), 1-25
- Gerek, S. ve Kurt, A.A. (2011). "Ekonomi Okur-Yazarlığı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması". *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. XXX(1), 59-73.
- Gerek, S. ve Kurt, A.A. (2008). "Economic Literacy of University Students: A Sample from Anadolu University" (May 25) Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1137610> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1137610>
- Gutnu, M.M ve Cihangir, M. (2015). "Finansal Okuryazarlık: Osmaniye Korkutata Üniversitesi Personeli Üzerinde Bir Araştırma". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(10), Mart, 415-424.
- Gümüş, N.; Kandemir, O. ve Benli, T. (2016). "Azeri ve Türk Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesine Yönelik Kastamonu Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma". *1.Uluslararası Abana Sempozyumu*. 20-21 Mayıs.
- Huston, S. (2010). "Measuring Financial Literacy". *The Journal of Consumer Affairs*. 44(2), 296-316.
- Küçük, O. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Lusardi, A.; Mitchell, O.S.; Curto, V. (2010). "Financial literacy among the young: Evidence and implications for consumer policy". *CFS Working Paper*. No. 2010/09, <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hebis:30-78626>
- Lusardi, A. ve Mitchell, O.S. (2011). "Financial Literacy Around The World: An Overview". *NBER Working Paper*. 17107, <http://www.nber.org/papers/w17107>
- Lusardi, A. ve Mitchell, O.S. (2007). "Financial Literacy and Retirement Preparedness: Evidence and Implications For Financial Education Programs". *Business Economics*. 42(1).

- Lusardi, A. ve Mitchell, O.S. (2005). "Financial Literacy and Planning: Implications For Retirement Wellbeing". *Michigan Retirement Research Center. Working Paper: WP2005-108*, <http://www.nber.org/papers/w17078> (Tarih:09.05.2016).
- Mercan, N.; Oyur, E.; Altınay, A. ve Aksanyar, Y. (2012). "Ekonomi Okuryazarlığına Yönelik Ampirik Bir Araştırma". *Ekonomi Bilimler Dergisi*. 4(2), 109-118
- Solmaz, S.A.; Aksoy, Ö.; Şengül, S. ve Saruşıık, M. (2014). "Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Turizm Lisans ve Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması". *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 16(26), 41-55
- Van Rooij, M.; Lusardi, A.; Alessie, R. J. M. (2007). "Financial literacy and stock market participation". CFS Working Paper. No. 2007/27, <http://nbnresolving.de/urn:nbn:de:hebis:30-50981>
- Yardımcıoğlu, F.; Gürdal, T. ve Altundemir, M.E. (2014). "Education and Economic Growth: A Panel Cointegration Approach in OECD Countries (1980-2008)". *Eğitim ve Bilim*, 39.

